

MICROURME ÎN DESCOPERIREA INFRAȚIUNILOR: DE LA ANTICHITATE LA EPOCA MODERNĂ

Constantin PISARENCO,
doctorand

SUMMARY

From antiquity to modern times, the little-known facts and events about micro objects as sources of forensic highlighted the contribution of individual scientists in the development of forensic micro objects.

Keyword: The history of Criminology, crime traces, microscopic traces, micro objects

REZUMAT

Din Antichitate și pînă în zilele noastre, pe exemplul unor fapte și evenimente infirme, a avut loc dezvoltarea conceptului de microureme în calitate de izvor de informație criminalistică prin contribuția savanților la cercetarea micrologiei criminolice.

Cuvinte-cheie: istoria criminalisticii, descoperirea infrațiunilor, microureme, microobiecte

Introducere. Unele cunoștințe și o anumită experiență privind microuremele în calitate de obiecte purtătoare de informație despre purtător au existat și s-au dezvoltat pe parcursul timpului. Însă cercetarea microuremelor în scopul colectării informației de cercetare și probatorii a contribuit la progresul științifico-tehnic, precum și al cunoștințelor științifice speciale.

Scopul studiului este de a reliefa, în manieră consecventă, procesul de evoluție a cunoștințelor științifice despre microureme în calitate de informație criminalistică din Antichitate și pînă în timpurile moderne.

Materiale și metode aplicate. A fost consultată literatura de specialitate la tema de cercetare, precum și registrele electronice ale bibliotecilor de profil, inclusiv cărți și articole de reviste, pagini-web etc. Pentru obținerea cunoștințelor obiective referitor la problematica cercetată, am utilizat metodele istorică, logică și alte metode de analiză a datelor faptice.

Rezultate obținute și discuții. Este greu de stabilit o dată precisă la care a început utilizarea microobiectelor, adică a datelor obținute cu ajutorul microobiectelor. În pofida faptului că astfel de surse

materiale nu sînt percepute vizual, astfel de informații au început să fie obținute și utilizate cu ajutorul microobiectelor, în scopul combaterii crimelor, după cum atestă rezultatele unui șir de lucrări elaborate de Jürgen Torvald ș. a. din istoria criminalisticii [1-3]. În special, sub acest aspect poate fi examinat lucrul indirect cu amestec de monede false la răscrucea sec. VIII-VII î.H. în statul antic Lidia.

O formă inițială de utilizare a cunoștințelor despre microobiecte era practica vînătorilor care urmăreau animalele după urme. Se știe despre o castă anumită a indienilor cunoscători de urme, „khoyah” [4, 5], și a celor australieni – „trackers” [6, 7], care se ocupau de urmărirea vitelor furate sau răătăcite și căutarea criminalilor după urmele lăsate de aceștia la locul crimei. Studiind norul de praf care se ridica atunci cînd suflau pe urme, ei obțineau informațiile necesare pentru urmărire.

Cunoștințe speciale erau utilizate și de medici pentru a stabili cauza decesului la cercetarea crimelor contra vieții și sănătății. Primele date privind aplicarea cunoștințelor medicale în procesul judiciar sînt atestate în timpurile lui Hipocrate, care a trăit prin anii 400 î.H. Primul manual de aplicare a acestor

cunoștințe la cercetarea crimelor și în cadrul dezbaterilor judiciare se consideră, după cum se pare, cartea „HsiYüanLu” (Collected Cases of Injustice Rectified or the Washing Away of Wrongs), scrisă de Sòng Cí în anul 1247, în China, în perioada dinastiei Song. Cartea conținea informații importante despre examinarea cadavrului, o atenție deosebită era acordată studiului minuțios al locului crimei, iar motto-ul lucrării ar putea fi următorul: „Diferența dintre două fire de păr poate soluționa totul” [8].

Apariția în sec. XII-XIII a primelor, celor mai simple instrumente de mărire, a căror invenție este legată de numele savantului arab Alhazen din Basra, a făcut posibilă studierea obiectelor practic invizibile cu ochiul liber. După ce lucrarea sa despre teoria acțiunii de mărire a lentilelor a fost tradusă în latină, el a devenit cunoscut savanților europeni.

În anul 1665, naturalistul englez Robert Hooke a publicat lucrarea „Micrographia”. Citirea acestei cărți l-a determinat pe naturalistul olandez Antoni van Leeuwenhoek să studieze natura înconjurătoare cu ajutorul lentilelor. În curînd, împreună cu medicul italian Marcello Malpighi, el a introdus utilizarea microscopelor

în studierea structurii diferitelor forme ale materiei vii, care nu pot fi văzute cu ochiul liber [9].

Dispozitivul optic de mărire i-a permis, în 1686, lui M. Malpighi să examineze microdetaliile desenelor papilare ale degetelor omului [10, 11], în 1878 lui M. M. Rudnev – microdetaliile urmei strangulației, iar lui P. Ezerih – microdetaliile glonțului tras dintr-o armă de foc.

Din practica criminalistică a secolului trecut se cunosc cazuri individuale de aplicare a diferitelor particule. Astfel, de exemplu, în cazul Combettes-Leotade (Toulouse, Franța) au figurat în calitate de probe materiale particule de pământ, fibre de funie și o petală de mușcată [12]. În mare parte, anume ele i-au permis instanței de judecată, în 1847, să-l găsească vinovat pe Louis Bonafous (cunoscut mai degrabă după numele de Frere Leotade) de violarea și ucidera lui Cecile Combett, în vîrstă de 14 ani, și să-l condamne la muncă silnică, unde a murit doi ani mai tîrziu.

Un alt caz în care urmele abia observabile (microobiecte) au fost implicate cu succes în cadrul unui proces penal a fost ”cazul Edalji”. George Edalji, fiul vicarului din Birmingham, Parsi după tată, jurist britanic, a fost condamnat în baza unei acuzații inventate (mutilarea cailor). El nu și-a recunoscut vina și s-a adresat, în 1906, după ajutor celebrului scriitor englez și apărător al drepturilor omului Conan Doyle.

Fiind profund interesat de probleme de criminalistică, C. Doyle a avut astfel ocazia să testeze în practică ideile sale, acceptînd „rolul” de detectiv-consultant. El a început colectarea materialelor și a constatat, în special, că briciurile găsite la G. Edalji erau perfect curate. Părul de cal a apărut pe jacheta lui după ce poliția a înfășurat în

ea pielea de ponei. Iar particulele de lut galben, din jurul cadavru-lui de ponei, s-au păstrat doar pe una dintre cizmele lui, cea pe care poliția a aplicat-o pe urme la locul faptei. C. Doyle a înțeles exact afinitățile cazului și, prin seria lungă de publicații în ziarul londonez ”The Daily Telegraph”, cu implicarea experților criminaliști, a dovedit nevinovăția acuzatului, a arătat imperfecțiunea sistemului juridic britanic, precum și xenofobia față de nativii indigeni originari din colonii [13, 14].

În 1892 a fost publicată prima lucrare fundamentală în criminalistică ”Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik” (”Manual pentru ofițeri de urmărire penală ca sistem al criminalisticii”) [15]. Autorul ei era juristul și criminologul Hans Gustav Adolf Gross. Activînd în calitate de ofițer de urmărire penală la Czernowitz (Österreich-Ungarn), el a elaborat un sistem de recomandări pentru investigarea crimelor, care a stat la baza manualului. H. Gross nu posedea cunoștințe teoretice sau practice speciale în domeniul științelor naturii. Dar studierea conștiincioasă a literaturii aflate la dispoziția sa l-a condus la concluzia că e puțin probabil să existe vreo realizare tehnică sau științifică care să nu poată fi utilizată la rezolvarea crimelor.

Manualul lui H. Gross conținea un șir de capitole care nu puteau fi întîlnite în nicio carte de specialitate: ”Atragerea specialistului la examenul microscopic”, ”Atragerea chimistului”, ”Atragerea fizicianului”, ”Atragerea specialiștilor în mineralogie, zoologie și botanică”, ”Examinarea părului, prafului, murdăriei de pe încălțăminte și a petelor de pe haine”.

H. Gross începe compartimentul despre atragerea specialistului din domeniul examinării micro-

scopice cu următoarele cuvinte: ”Oricît de perfectă ar fi actualmente construcția microscopului, oricît de importante ar fi realizările obținute de știință cu ajutorul acestui instrument minunat, totuși arta specialistului în cercetarea microscopică este foarte rar utilizată de ofițerul de urmărire penală”. În continuare, el menționa: ”Referitor la cercetările de acest fel, pot afirma cu certitudine că anume în ele constă toată arta microscopistului, întrucît deseori identificarea celei mai ne semnificative și infime pete poate duce la demascări serioase”. În capitolul ”Examinarea părului, prafului, murdăriei de pe încălțăminte și a petelor de pe haine”, H. Gross scria: ”Nici murdăria, nici praful nu sînt corpuri specifice: prima este alcătuită din particule minuscule, cu care cineva (sau ceva) a intrat în contact și au rămas pe acel cineva sau ceva, praful constă din particule minuscule dispersate, care se așază pe ceva (sau cineva)”.

H. Gross încuraja criminalistica să utilizeze mai intens posibilitățile științelor naturii și ale tehnicii: ”Ofițerul de urmărire penală folosește foarte rar ajutorul chimistului, însă investigarea multor cazuri neelucidate ar putea avea un final reușit, dacă s-ar utiliza consultarea acestuia. Este de menționat faptul că botanistul este capabil să acorde ajutor anume în întrebările cele mai dificile, cele mai importante și interesante. Murdăria care s-a alipit de încălțăminte și alte urme pot povesti despre locul aflării stăpînului lor mai multe decît s-ar putea constata printr-o urmărire penală îndelungată”.

Manualul ”Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik” al lui H. Gross a fost reeditat de opt ori și a fost tradus în multe limbi europene (spaniolă, franceză, engleză, italiană, portu-

gheză și rusă). Ultima dată manualul a fost reeditat în Rusia, în anul 2002, cu titlul «Руководство для судебных следователей, как система криминалистики» [16]. Aici este bine-venit să menționăm ca termenul *criminalistică* a fost inventat anume de H. Gross și a denumit ulterior știința investigării crimelor.

H. Gross a generalizat experiența poliției în colectarea probelor, în aplicarea în cadrul urmăririi penale a ultimelor descoperiri științifice (de exemplu, a razelor roentgen), a generalizat experiența de colectare a probelor penale. El a fondat prima revistă criminalistică "Archiv für Kriminalanthropologie und Kriminalistik", al cărui redactor-șef a fost din 1898 și pînă a încetat din viață. În anul 1912, H. Gross a fondat Institutul de Criminalistică din orașul Graz.

Ideile lui H. Gross au avut numeroși susținători: A. Veinhart (Germania), Niceforro (Italia), A. Reiss (Franța) S. N. Tregubov (Rusia) etc.

O primă abordare cu adevărat științifică a utilizării posibilităților chimiei, fizicii, microbiologiei, biochimiei și botanicii în criminalistică a fost realizată de chimistul judiciar german, dr. Georg Popp, care, prin investigațiile microscopice și chimice ale urmelor pe care le-a efectuat, a contribuit la soluționarea multor crime. Probele de sînge, salivă, fire de păr, praf de diferită natură, fire de pînză, polen și iarbă de origine vegetală prelevate de la locul crimei deveneau, în mâinile sale, probe materiale irefutabile.

În 1918, în lucrarea științifică "Microscopia în serviciul cercetării penale" (publicată în revista "Archiv für Kriminalanthropologie und Kriminalistik"), Georg Popp a formulat un principiu important: "Die Unterschiede in den Böden

von Ort zu Ort machen wertvolle Hinweise um die Verknüpfung zwischen einem Verdächtigen und einem Tatort zu beweisen" [17]. El constă în stabilirea conexiunii dintre mostrele de pămînt găsite la locul faptei și suspect. G. Popp a menționat importanța cercetării particulelor de praf și de murdărie în baza studierii particularităților lor morfologice, chimice și fizice, a confirmat acest fapt prin exemple de investigare reușită a crimelor în anii 1904–1909, inclusiv descoperirea "crimei secolului" – omorul lui Margaret Filbert [18]. Acest caz a avut o rezonanță deosebită nu datorită anumitor circumstanțe deosebite, caracterului neobișnuit sau statutului înalt al victimei sau asasinului, ci grație faptului că drept dovadă a servit pămîntul care s-a lipit de încălțămîntea criminalului.

G. Popp a întreprins, de asemenea, prima încercare din istorie de a detecta otravă în cenușa cadavrelor arse, exprimîndu-se în cazul "Hopf" care a provocat furor în 1913 în Frankfurt. Un artist bine cunoscut în oraș pe nume Karl Hopf era acuzat de otrăvirea cu arsenic a două soții, a părinților și a doi copii, precum și de tentativa de otrăvire cu arsenic a celei de-a treia soții. G. Popp a reușit să depisteze în cenușa uneia din victime "0,075 mg arsenic la 100 g de substanță", fapt care a avut o semnificație decisivă la prezentarea rechizitoriului în instanță [2].

De numele expertului-chimist din Frankfurt este legată prima abordare, realmente științifică, a utilizării în criminalistică a posibilităților chimiei, fizicii, microbiologiei, biochimiei și botanicii. Datorită lui G. Popp, la sfîrșitul sec. XIX – începutul sec. XX s-a început cercetarea intensivă a microobiectelor și sistematizarea lor.

Concluzii. Anumite cunoștințe

și o oarecare experiență privind micourmele în calitate de obiecte purtătoare de informație au existat și s-au dezvoltat pe parcursul timpului. Însă cercetarea micourmelor în scopul colectării informației de cercetare și probatorii a cunoscut o perioadă de progres între sfîrșitul sec. 19 și începutul sec. 20, fiind în strînsă conexiune cu progresul științifico-tehnic și cu evoluția cunoștințelor științifice speciale.

Referințe bibliografice

1. Торвальд Юрген. *Сто лет криминалистики: Пути развития криминалистики*. Пер. с нем. М. Б. Колдаевой. Под ред. и с вступ. ст. Н. С. Алексеева. М.: Прогресс, 1974, 438 с.
2. Торвальд Юрген. *Следы в пыли. Развитие судебной химии и биологии*. Пер. с нем. М.: Юридическая литература, 1982, 173 с.
3. Торвальд Юрген. *Век криминалистики*. Перевод с нем. И. С. Власова, Л. А. Пэк. Под ред. и со вступит. ст. Ф. М. Решетникова. М.: Проспект, 2013, 325 с.
4. Gross Hans. *Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik*. Graz, 1892.
5. Гросс Г. *Руководство для судебных следователей как система криминалистики*. Пер. с нем., изд. Л. Дудкина и Б. Зиллера. СПб., 1908, 1040 с.
6. Крылов И. Ф. *Криминалистическое учение о следах*. Л.: Изд-во Ленингр. университета, 1976, 197 с.
7. Крылов И. Ф. *«Немые свидетели» преступлений (Рассказы криминалиста)*. Л.: Изд-во Ленингр. университета, 1965, 95 с.
8. Giles Herbert A. *The «Hsi Yüan Lu» or «Instructions to Coroners»*. In: Proc. R. Soc. Med., 1924; nr. 17 (Sect. Hist. Med.), p. 59-107.
9. Dobell C. *Antony van Leeuwenhoek and his «Little animals»*. New York: Harcourt, Brace and company, 1932, 436 p.
10. Malpighius Marcellus. *De Externo Tactus Organo Anatomica Ob-*

servatio. Naples, Italy: Aegidium Longum, 1686, p. 25.

11. Гейндль Р. *Дактилоскопия и другие методы уголовной техники в деле расследования преступлений*. Пер. со 2-го нем. изд. В. В. Шпеера, под ред. проф. А. И. Крюкова. Москва: Гос. техн. изд-во, 1927.

12. *Proces du Frere Leotade, accuse du double crime de viol et d'assassinat, sur la personne de Cecile Combettes*. F. A. Brockhaus, 1851.

13. *Как Конан Дойл стал Шерлоком Холмсом*, <http://www.ahmadtea.ua/436> (vizitat 05.09.2014).

14. *Sir Arthur Conan Doyle – The Detective. The George Edalji Case*. http://www.siracd.com/life_case1.shtml (vizitat 05.09.2014).

15. Gross Hans. *Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik*. Graz, 1892.

16. Гросс Г. *Руководство для судебных следователей как система криминалистики*. Новое изд., перепеч. с изд. 1908 г. М.: ЛексЭст, 2002, 1088 с.

17. Аверьянова Т.В., Белкин, Р. С. *Криминалистика*. М.: Норма-Инфра-М, 2000, 990 с.

18. Конгресс криминалистов. *Попп Георг (Georg Popp)* <http://crim-congress.com/portretnaya/3807> (vizitat 05.09.2014).

19. William M. Johnston *The Austrian mind: an intellectual and social history, 1848-1938*. University of California Press, 1983, p. 94-95.

SCHIMBAREA OPTICII LEGIUITORULUI ROMÂN ASUPRA DOBÂNDIRII CETĂȚENIEI ROMÂNE

Raluca ROTARU,
lector universitar, Facultatea de Drept și Administrație Publică,
Universitatea „Spiru Haret”, Constanța, România

SUMMARY

The article examined change of viewpoint of Romanian legislator about the institution of citizenship and evolution of the regulatory framework on citizenship. Was analyzed the law related to the acquisition of Romanian citizenship as the (by birth) and acquiring Romanian citizenship by operation of a legal act (by adoption, through repatriation and on request).

Keywords: citizenship, *jus sanguinis*, *jus soli/loci*, acquisition of citizenship on demand, acquisition of citizenship by adoption, repatriation, Romania.

REZUMAT

În articol este analizată schimbarea punctului de vedere al legiuitorului român asupra instituției cetățeniei și evoluția cadrului normativ privind cetățenia. Sînt analizate aspectele ce țin de dobîndirea de drept a cetățeniei române (prin naștere) și dobîndirea cetățeniei române prin efectul unui act juridic (prin adopție, prin repatriere și la cerere).

Cuvinte-cheie: cetățenie, *jus sanguinis*, *jus soli/loci*, dobîndirea cetățeniei la cerere, dobîndirea cetățeniei prin adopție, repatriere, România.

Introducere. În România, Istat-membru al Uniunii Europene, urmărим evoluția juridică a instituției cetățeniei, coraportul dintre cetățenia națională (română) și cetățenia comunitară (europeană). Plus la toate, avem un număr de cetățeni români care solicită dobîndirea sau redobîndirea cetățeniei statelor europene de care îi leagă anumite aspirații și elemente biografice subiective.

În Republica Moldova, un asemenea studiu ar avea importanță practică extraordinară, reieșind din realitățile vieții sociale – peste 200000 de cetățeni ai Republicii Moldova au redobîndit cetățenia română și alții peste 400000 de solicitanți încă mai așteaptă răspunsul oficial la solicitări și/sau finalizarea procedurilor. În același timp, alții peste 120000 de cetățeni la est de Nistru au primit cetățenia Federației Ruse, alături de 25000 de încetățeniri ucrainene din aceiași teritoriu în ultimii zece ani.

Redobîndirea cetățeniei face parte din tabloul cotidian al societății în România și în Republica

Moldova. Este fenomenul care de cele mai multe ori generează dubla cetățenie sau cetățenia multiplă și poate fi tratată drept efect al procesului de globalizare. Este de datoria noastră să punem în lumină aspectele de drept constituțional comparat ale acestui fenomen, mai puțin cunoscute sau încă nestudiate.

Reieșind din actualitatea temei investigate, din faptul că lucrarea de față reprezintă un studiu de drept constituțional comparat, scopul articolului este de a efectua o cercetare a dobîndirii cetățeniei române în statele europene cu sisteme de drept romano-germanice, de la natura juridică și principiile aplicate pînă la elementele concrete de procedură.

Metode și materiale. Tema investigațiilor științifice are un caracter multiaspectual cu conotații interdisciplinare – din sfera de cercetare a dreptului constituțional, dreptului constituțional comparat, sociologie și politologie –, ceea ce a determinat folosirea lucrărilor savanților din România – Constan-